

Anmeldelse: Euroen og EU's fremtid – et dansk bud på re- form af møntunionen

Af Uffe Østergård

På en fremragende og tilgængelig måde kommer økonomerne Jørgen Rosted og Christen Sørensen med forslag til, hvordan vi håndterer et meget presserende problem ved EU's økonomiske fundament.

Rosted, Jørgen og Sørensen, Christen:
Fundamentet under EU vakler,
Haase Forlag 2018, 216 sider.

Det bliver stadig mere klart, at den fejlkonstruerede Økonomiske og Monetære Union er en livstruende udfordring til det europæiske samarbejde. Den tyske urangst for inflation, der skyldes erfaringen fra Weimar-republikken i begyndelsen af 1920'erne, har sammen med tysk egoisme uddybet forskellene mellem nord- og syd-EU med kæmpe-mæssige overskud i nord – herunder Danmark, der er med i euroen i kraft af fastkurspolitikken og har lige så stort overskud på betalingsbalancen – mens der er underskud og arbejdsløshed i syd.

ØMU'en er ikke eneste årsag, men dens fejl har uddybet krisen for samarbejdet og bringer den ene EU-skeptiske regering efter den anden til magten. Senest i Italien. Samtidig med at landene ikke vil opgive euro-

Uffe Østergård (f. 1945) er professor emeritus ved Copenhagen Business School i europæisk og dansk historie og forfatter til en lang række bøger om europæisk politik og historie. Uffe Østergård er uddannet ved Europakollegiet i Brügge og ved Aarhus Universitet, hvorfra han har en ph.d. i historie.

ANMELDELSE

en og de garantier for billige lån og lave renter, den hidtil har leveret.

Dette problem har de to danske økonomer Jørgen Rosted og Christen Sørensen analyseret i en fremragende og selv for ikke-økonomer tilgængelig bog med den slagkraftige titel "Fundamentet under EU vakler". De er et godt team. Rosted med en lang karriere finans- og økonomimisteriet stemte ja til euroen 2. juni 1992, mens Christen Sørensen med en fortid som økonomisk overvismand og universitetsprofessor stemte nej. Begge er tilhængere af øget økonomisk integration. Sørensen mente, at ØMU'en kun kunne fungere med en politisk overbygning, der sikrer, at ingen medlemslande får fordele på de andres bekostning. Minimum er en forpligtende koordinering af landenes økonomiske politik. Rosted mente derimod, at Maastricht-traktaten var det mulige kompromis, som kunne udbedres med tiden.

Det er bare ikke sket. Tværtimod uddybede finanskrisen i 2008 forskellene og har medført en stadig stigende skepsis over for det europæiske samarbejde. Senest i Italien, hvor to populistiske regeringer, Femstjernebevægelsen og Lega, nu danner regering og udfordrer EU-Kommissionen med et budget, der ikke formindsker landets enorme gæld. Tværtimod vil de skabe økonomisk vækst og hjælpe de arbejdsløse med en art borgerløn.

Enige om aktiv økonomisk politik

De to forfattere har ikke fjernet alle spor af deres diskussion og uenigheder. Men de er helt enige om, at det

Den fejlkonstruerede Økonomiske og Monetære Union er en livstruende udfordring til det europæiske samarbejde.

haster og at afgangens time er meget nær. "Lokummet brænder," som Christen Sørensen med sin mere bramfrie stil plejer at sige. Finansministrene i otte nordlige EU-lande fastholder i et positionspapir fra 6. marts 2018 den stramme budgetpolitik, selv om de åbner for en mere aktiv økonomisk politik med investeringer i infrastruktur. De sætter dermed et lille spørgsmålstegn ved dogmet i den førte politik, der går ud på at overlade til markedskræfterne at udligne mellem landene.

Det tror de to forfattere ikke på. Strukture reformer har de intet imod, men den stramme budgetpolitik vil øge betalingsbalance-overskuddene i nord og koste arbejdspladser i syd. Herunder Frankrig, hvis arbejdsmarked Emmanuel Macron forsøger at reformere under protest fra store demonstrationer i gaderne. Samtidig vil den anbefalede politik styrke euroen og dermed svække alle landenes konkurrenceevne, herunder de pressede lande i Sydeuropa.

Rosted og Sørensen er keynesianere og går ind for aktiv økonomisk politik. De redegør fint og klart for erfaringerne med keynesianismen, der skabte væksten i 1950'erne og 60'erne, men også for fejlen i den klassiske keynesianisme, overdreven tro på finanspolitikens muligheder og manglende interesse for udbudssiden af økonomien (s. 49). Det førte til inflationen i 1970'erne med olie-

kriserne, som først blev overvundet med dereguleringen og frisættelsen af markedskræfterne. Det syn på økonomi gennemsyrrer ØMU'en og gør det stadig, trods finans- og gældskrise og det oprør fra både højre og venstre, viser i øjeblikket.

Samordningspakt kan udligne konkurrenceevner

De to danske økonomer foreslår en ændret politik til erstatning af stabilitetspagten, uden at åbne alle sluser for offentligt forbrug. De foreslår en 'samordningspakt' for at formindske forskellene i konkurrenceevne mellem nord og syd. Baggrunden er den enkle observation, at nogle landes overskud forudsætter underskud hos andre, da summen må være nul. Det er blot politisk uholdbart, at det hele tiden er de samme, som har underskud og overskud.

Alternativet til ændring af eurozonens økonomiske politik er at melde Tyskland ud af euroen, sådan som George Soros har foreslået gentagne gange. Den tyske valuta ville dermed stige i værdi og svække tysk konkurrenceevne, mens de svagere økonomiers vil falde i værdi og gøre deres produkter billigere. Det vil næppe ske, ligesom en opgivelse af euroen er svær at forestille sig på grund af den politiske prestige, der er investeret i den.

I den situation er en reform af tankegangen bag finansministeriernes politik nødvendig. Det bliver ikke nemt, men alternativet er sejr for højernationalisterne godt hjulpet modstanderbevægelserne mod EU. Det haster med konstruktive forslag, hvis det europæiske samarbejde skal overleve. Her er ét.

○○○